

ULLENSAKER KOMMUNE SENTRALADMINISTRASJONEN
Postboks 470
2051 Jessheim

Saksbehandler:
Anette Strømme

Inspeksjonsrapport: Inspeksjon ved Ullensaker kommune avløpssektor Kontrollnummer: 2023.181.I.SFOV

Kontaktpersoner ved inspeksjonen:

Fra virksomheten:

Morten Kjeverud
Ingrid Aarre Daae
Morten Iversen
Svein-Arne Kværner
Ingar Tranum (dag 1)
Walter Olsson (deler av dag 2)
Egil Sønsterud (deler av dag 2)

Fra Statsforvalteren i Oslo og Viken:
Anette Strømme

*Andre deltagere fra Statsforvalteren i Oslo
og Viken:*
Mabel Katrine Trovum
Torbjørn Raugstad

Resultater fra inspeksjonen

Denne rapporten omhandler resultatet fra inspeksjon ved Ullensaker kommunes avløpssektor den 24.-25. januar 2023. Rapporten er å anse som endelig dersom vi ikke får tilbakemelding om faktiske feil innen to uker etter at rapporten er mottatt.

Statsforvalteren i Oslo og Viken avdekket 6 avvik og ga 1 anmerkning(er) under inspeksjonen.

Avvik:

- Kommunens avløpsvirksomhet mangler oppdaterte styringsverktøy for avløp
- Kommunens avløpsvirksomhet mangler måleprogram og skriftlige rutiner for prøvetaking
- Kommunens avløpsvirksomhet mangler miljørisikovurdering og beredskap for tanklagring
- Kommunens avløpsvirksomhet mellomagrer avløpsslam som ikke er hygienisert og stabilisert

- Kommunens avløpsvirksomhet har levert avvannet avløpsslam til eksternt slambehandlingsanlegg som ikke har gyldig tillatelse
- Kommunens avløpsvirksomhet har mangelfull avviksregistrering på ytre miljø

Anmerkninger:

- Kommunens avløpsvirksomhet kan forbedre sin oversikt over tettbebyggelsens geografiske utbredelse

Avvik og anmerkninger er nærmere beskrevet fra side 5 og utover i rapporten.

Oppfølgingen etter inspeksjonen er nærmere beskrevet på side 3.

Elektronisk dokumentert godkjenning, uten underskrift

7. februar 2023	Anette Strømme	Hilde Sundt Skålevåg
dato	kontrollør	seksjonssjef
	Statsforvalteren i Oslo og Viken	

1. Informasjon om den kontrollerte virksomheten

Ansvarlig enhet

Navn: ULLENSAKER KOMMUNE SENTRALADMINISTRASJONEN	
Organisasjonsnr.: 974551128	Eies av: 933649768
Bransjenr. (NACE-kode): 84.110 - Generell offentlig administrasjon	

Kontrollert enhet

Navn: Gardermoen sentralrenseanlegg Kløfta renseanlegg Ullensaker avløpsnett i Gardermoen RA	Anleggsnr.: 3033.0071.01, 3033.0031.01, 3033.0071.02
Kommune: Ullensaker	Fylke: Viken
Anleggsaktivitet: Avløpsnett og -rensing	
Tillatelse gitt: 29. april 2020	Sist endret: 8.juni 2020

Navn: Gardermoen renseanlegg slambehandling	Anleggsnr.: 3033.0056.01
Kommune: Ullensaker	Fylke: Viken
Anleggsaktivitet: Biogassanlegg	
Tillatelse gitt: 18. desember 2015	Sist endret:

2. Bakgrunn for inspeksjonen

Inspeksjonen ble gjennomført for å kontrollere om gjeldende krav fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven overholdes. Inspeksjonen er en del av Statsforvalterens risikobaserte tilsyn for i år.

Tilsynet ble gjennomført i medhold av forurensningsloven § 48.

Inspeksjonstema

- Internkontroll
- Planer- og styringsdokumenter
- Prosess og renseutstyr
- Utslipp til vann
- Drift og vedlikehold
- Behandling av avløpslam
- Mellomlagring av slam

Rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under inspeksjonen og gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens miljøarbeid eller miljøstatus.

Definisjoner

Avvik: Manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Anmerkning: Et forhold som tilsynsetatene mener er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

Andre forhold: Saker som framkom under inspeksjonen og som det kan være nyttig for virksomheten og saksbehandlere å kjenne til. Her kan også inngå kommentarer til tema som ble tatt opp under inspeksjonen, men der det ikke ble gitt avvik eller anmerkninger.

3. Oppfølging etter inspeksjonen

Ullensaker kommune plikter snarest å rette opp de avvik som er beskrevet i denne rapporten. For at Statsforvalteren skal kunne avslutte saken, må Ullensaker kommune innen 2. mai 2023 sende en skriftlig redegjørelse som viser hvordan avvik er rettet.

Vi ber om at dere stiler svarbrevet eller e-post (sfovpost@statsforvalteren.no) til Statsforvalteren i Oslo og Viken v/Anette Strømme.

4. Vedtak om gebyr

Vi viser til varsel og informasjon om gebyrplikt som ble gitt til virksomheten den 10. januar 2023. Virksomheter skal betale gebyr for kontroll utført av Statsforvalteren i samsvar med § 39-3 i forurensningsforskriften. Gebyret skal dekke kostnader med forberedelser, gjennomføring og oppfølging av kontrollen. Gebyrsatser for kontroll av virksomheter etter forurensningsloven er fastsatt i forurensningsforskriften §§ 39-7 og 39-8.

På bakgrunn av medgått og forventet ressursbruk vil Ullensaker kommune bli ilagt et gebyr på kr 56 100,- for inspeksjonen, jf. forurensningsforskriften §§ 39-7 og 39-8. Dette tilsvarer gebyrsats 5 for flerdagstilsyn. Kommunen vil få tilsendt en faktura fra Miljødirektoratet for innbetaling til statskassen. Vi viser for øvrig til forurensningsforskriftens kapittel 39 for ytterligere informasjon om innkreving av gebyr til statskassen.

Klageadgang

Vedtaket om gebyr kan påklages til Miljødirektoratet innen 3 uker, jf. §§ 28 og 29 i forvaltningsloven. Eventuell klage bør være skriftlig begrunnet og adressert til Miljødirektoratet, men sendes via Statsforvalteren i Oslo og Viken. Statsforvalteren vil vurdere endring av vedtaket eller sende saken videre til Miljødirektoratet for endelig vedtak. En eventuell klage vil ikke få oppsettende virkning, og gebyret som er fastsett ovenfor må betales inn. Dersom Miljødirektoratet tar klagen til følge, vil for mye innbetalt beløp bli refundert.

5. Innsyn

Denne rapporten vil være tilgjengelig for offentligheten via postjournalen til Statsforvalteren i Oslo og Viken (jf. offentleglova).

6. Avvik

Vi fant følgende avvik under inspeksjonen:

Avvik 1

Kommunens avløpsvirksomhet mangler oppdaterte styringsverktøy for avløp

Avvik fra:

- Tillatelse etter forurensingsloven til utslipp av kommunalt avløpsvann i Ullensaker kommune datert 29.04.2020, endret 08.06.2020, punkt 2.6 «Internkontroll» og punkt 3 «Styringsverktøy»

Kommentarer:

Tillatelsen for utslipp av kommunalt avløpsvann stiller vilkår om at Ullensaker kommune skal ha et internkontrollsystem, herunder en oppdatert miljørisikovurdering med tilhørende handlingsplaner for planlagt gjennomføring av risikoreducerende tiltak i tid.

Miljørisikovurderingen skal evalueres minst 1 gang per år og skal oppdateres etter hvert som tiltak er gjennomført og kunnskapsgrunnlaget endrer seg. Overordnet avløpsplan (Hovedplan) skal være kommunens styringsdokument og verktøy for håndtering av avløp på kort og lang sikt. Hovedplanen skal se tiltak, mål og prioriteringer i sammenheng med øvrig planlegging i kommunen, og skal sørge for at utslipp fra avløp ikke er til hinder for at miljømålene etter vannforskriften kan oppnås. Handlingsplanen i Hovedplan for avløp skal sammenstille og prioritere tiltak. Kommunen skal i forbindelse med utarbeidelse av handlingsplanen konkretisere tiltak nærmere i tiltaksplaner. Tiltaksplaner skal minimum omfatte reduksjon av fremmedvann og fornyelse av ledningsnett. Kommunen må også vurdere behovet for andre tiltaksplaner.

Ullensaker kommune opplyste under tilsynet at de har en Hovedplan for avløp og vannmiljø for 2015-2025, men denne er utdatert og blir ikke aktivt brukt i kommunen. Kommunen opplyste videre at de har risikovurderinger av avløpsrensaneanlegg og risikovurdering for avløpsnett som er utarbeidet i 2015, og sist revidert i 2016. Kommunen har en saneringsportefølje for 2022-2025 med tilhørende investeringsprosjekter for 2023.

Det kom frem under tilsynet at tiltaksplan for reduksjon av fremmedvann ikke var utarbeidet. Tiltak blir styrt etter hendelser som oppstår, og følges opp ved hjelp av tiltakskort. Kommunen forklarte at tilrettelegging av kommunalt avløp for utbygginger av bolig og næring har størst fokus og har vært prioritert fortløpende fremfor langsiktig og systematisk planlegging.

Under tilsynet fikk vi opplyst at Ullensaker kommune i dag har større fokus på internkontroll i kommunen enn tidligere og at de nå ønsker å se på oppgaver i en større sammenheng. De er i prosess med å få på plass oppdaterte prosedyrer og retningslinjer for internkontroll. Nå oppdateres kunnskapsgrunnlaget for å få en bedre og mer helhetlig oversikt på avløpssektoren i kommunen. Overvannsveileder for Jessheim sentrum forventes ferdigstilt i april 2023. Kommunen planlegger å modellere avløpssystemet, men må få på plass ansatte som kan utføre modellering. Prosjekt med ny hovedplan starter i 2023 og forventes ferdigstilt i juni 2024. Kommunen opplyste at de nå skal starte med revisjon av risikovurderingene og implementere dem i nytt kvalitetssikringssystem.

Kommunen må jobbe mer systematisk og strategisk i sin planlegging på avløpssektoren. Dokumentasjonen for kommunens styringsverktøy som ble lagt frem viste at det er utdatert og mangelfullt og ikke i tråd kravene i tillatelsen.

Avvik 2

Kommunens avløpsvirksomhet mangler måleprogram og skriftlige rutiner for prøvetaking

Avvik fra:

- Forskrift om systematisk helse-, miljø og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) § 5 annet ledd, punkt 7 «Skriftlige rutiner»
- Tillatelse etter forurensingsloven til utslipp av kommunalt avløpsvann i Ullensaker kommune datert 29.04.2020, endret 08.06.2020, punkt 8 «Måleprogram»

Kommentarer:

Tillatelsen for utslipp av kommunalt avløpsvann stiller vilkår om at kommunen skal fastsette et måleprogram som et ledd i driftskontrollen med renseanleggene, og skal inngå som en del av kommunens internkontroll for det totale avløpssystemet. Måleprogrammet skal fastsette analyser og målinger av relevante drifts- og utslippsparametere. Måleprogrammet skal beskrive de forskjellige trinnene i målingene og begrunne valgte metode med mer. Måleprogram og rutiner for prøvetaking og kontroll skal være skriftlig.

Kommunen tar egne prøver for internt bruk i tillegg til akkrediterte prøver. Kommunen har en forenklet prøvetakingsplan, men mangler et fullstendig måleprogram og skriftlige rutiner for blant annet hvordan prøvetaking skal utføres samt kontroll av avløpsmengdemåler.

Avvik 3

Kommunens avløpsvirksomhet mangler miljørisikovurdering og beredskap for tanklagring

Avvik fra:

- Forskrift om systematisk helse-, miljø og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) § 5 annet ledd, punkt 1 «Oversikt»
- Forskrift om begrensning av forurensing (forurensingsforskriften) § 18-4 «Miljørisiko» og 18-7 «Beredskap»

Kommentarer:

Internkontrollen skal sikre at virksomheten kjenner til det regelverket som gjelder for virksomheten, og at den har nødvendige rutiner som sikrer at krav stilt i aktuelt regelverk og tillatelsen overholdes. Tanker som ikke er nedgravd og inneholder farlige kjemikalier, er regulert i forurensningsforskriften kapittel 18 om tanklagring (tankforskriften). Kapitlet gjelder for tanker med petroleumsprodukter på mer enn 10 m³ og for andre kjemikalier og farlig avfall på mer enn 2 m³. Det skal gjøres en skriftlig miljørisikoanalyse for tanker som er omfattet av tankforskriften. Miljørisikoanalysen skal omfatte alle forhold ved tanklagringen, så som tanker, tilknyttet utstyr, installasjoner, aktiviteter/operasjoner og eventuelle eksterne påvirkninger, som kan medføre fare for forurensning til vann, grunn og luft.

Miljørisikoanalysen skal også omfatte en vurdering av sårbarheten til miljøet som kan bli berørt av forurensning fra tanklagringen. Virksomhetens beredskap når det gjelder tanklagring skal utprøves/testes minst én gang pr år og dette skal dokumenteres.

Kommunen har ved Gardermoen avløpsrenseanlegg to tanker med fellingskjemikaliet *aluminiumklorid-løsning*. Tankene er 15,3 m³ hver. Det er også en tank med etanol på ca. 10 m³, plassert utendørs i eget oppsamlingsarrangement.

Kommunen kunne ikke under tilsynet legge frem en miljørisikovurdering og beredskapsplan for tanklagringen.

Avvik 4

Kommunens avløpsvirksomhet mellomlagrer avløpsslam som ikke er hygienisert og stabilisert

Avvik fra:

- Tillatelse etter forurensingsloven for mellomlagring av slam Gardermoen rensanlegg datert 18.12.2015, punkt 1.1 «Hva tillatelsen omfatter» og punkt 3.3 «Krav til slamkvalitet»

Kommentarer:

Tillatelsen for mellomlagring av slam gjelder for stabilisert og hygienisert avvannet slam fra Gardermoen rensanlegg og Sjunken vannbehandlingsanlegg. Slammet skal være stabilisert og hygienisert før mellomlagring av slammet kan finne sted.

Kommunen opplyste under tilsynet at de mellomlagrer avløpsslam fra Kløfta avløpsrenseanlegg på mellomlagringsplassen for slam ved Gardermoen avløpsrenseanlegg. Slammet er ikke hygienisert og stabilisert.

Avvik 5

Kommunens avløpsvirksomhet har levert avvannet avløpsslam til eksternt slambehandlingsanlegg som ikke har gyldig tillatelse

Avvik fra:

- Tillatelse etter forurensingsloven til utslipp av kommunalt avløpsvann i Ullensaker kommune datert 29.04.2020, endret 08.06.2020, punkt 6.2 «Håndtering av avløpsslam»
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) § 5 «Innholdet i det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet. Krav til dokumentasjon»

Kommentarer:

Tillatelsen for utslipp av kommunalt avløpsvann viser til gjødselvereforskriften for håndtering av alt avløpsslam. Avløpsslam skal være hygienisert og stabilisert samt

tilfredsstillende kvalitetskrav før bruk. Det er krav om internkontroll både for de som produserer avløpslam og de som bruker det.

Den ene av to råtnetanker for stabilisering og hygienisering av avløpslam ved Gardermoen avløpsrensingsanlegg har ikke virket etter hensikten det siste året. Kommunen gjør tiltak ved å tilsette *Sodium Bicarbonate* til råtnetanken for å få stabilisert prosessen, men har foreløpig ikke lyktes med dette. Kommunen sa under tilsynet at erfaringsmessig så kan det ta opp til to år før prosessen med å stabilisere og hygienisere avløpslam i råtnetanken fungerer optimalt igjen.

Virksomheten leverer avvannet avløpslam til eksternt slambehandlingsanlegg så lenge råtnetanken ikke fungerer etter hensikten. Slambehandlingsanlegget i Elverum kommune i Innlandet fylke, som kommunen har levert slam til, har ikke gyldig tillatelse etter forurensningsloven til å ta imot dette slammet

Avvik 6

Kommunens avløpsvirksomhet har mangelfull avviksregistrering på ytre miljø

Avvik fra:

- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) § 5 punkt 7 «Avvikshåndtering»

Kommentarer:

Internkontroll innebærer at kommunen skal iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen.

Ullensaker kommune har et avvikssystem, men opplyser at ikke alle hendelser avviksregistreres. Kommunen har fokus på utslipp til vann gjennom overløpsutslipp. Kommunen opplyste under tilsynet at de ikke har avviksført sine brudd på tillatelsene, herunder gjentakende overskridelser av TKB ved Gardermoen avløpsrensingsanlegg og at det mellomlagres avløpslam som ikke er hygienisert og stabilisert på mellomlageret for slam.

7. Anmerkninger

Følgende forhold ble anmerket under inspeksjonen:

Anmerkning 1

Kommunens avløpsvirksomhet kan forbedre sin oversikt over tettbebyggelsens geografiske utbredelse

Kommentarer:

Kommunen har kjennskap til tettbebyggelsens utslippsstørrelse i pe BOF₅ og har beregnet utslippsstørrelsen etter NS 9426. Kommunen kan forbedre sin oversikt over tettbebyggelsens geografiske utbredelse og kartfeste dette.

8. Andre forhold

Under tilsynet kom det frem at et mindre avløpsrenseanlegg (Hauer seter dimensjonert for 500 pe) som i dag er regulert etter forurensingsforskriften kap. 13, er en del av kommunens tettbebyggelse etter forurensingsforskriften kap. 14. Ullensaker kommune har i de senere år lagt kommunalt avløpsnett med tilkoblinger av boliger i nærheten av det nevnte anlegget. Kommunen opplyste om at de ikke har pålagt anleggseier å knytte seg til kommunalt avløpsnett grunnet at kostnader overstiger maksgrensen for når kommunen kan vedta tilknytting. Kommunen vurderer også at Hauer seter avløpsanlegg har lav belastning i dag (ca. 30-40 pe) samt at anlegget driftes godt. Kommunen må gjennom sitt arbeid med å få oversikt over tettbebyggelsen vurdere hvem som er korrekt myndighet for dette anlegget.

Statsforvalteren i Oslo og Viken vil i et eget brev be dere om å undersøke og redegjøre for om deres anlegg for slambehandling og biogassanlegg ved Gardermoen avløpsrenseanlegg er omfattet av listen over IED-virksomheter i forurensningsforskriften kapittel 36 vedlegg I punkt 5.3 b.i. og/eller 5.3 siste ledd.

- Biologisk behandling av avløpsslam med en kapasitet på mer enn 75 tonn våtvekt per dag.
- Når den eneste avfallshåndteringsaktiviteten som utføres er anaerob utråtning, skal kapasitetsgrensen være mer enn 100 tonn våtvekt per dag.

Vi vil videre be dere vurdere BREF Waste Treatment med tilhørende BAT-konklusjoner hvis behandling av avløpsslam er under virkeområdet i forurensningsforskriften kapittel 36 vedlegg I.

9. Dokumentunderlag

Lovgrunnlaget for inspeksjonen var:

- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) med underliggende forskrifter
- Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften)
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)
- Tillatelse etter forurensningsloven til utslipp av kommunalt avløpsvann i Ullensaker kommune datert 29.04.2020, endret 08.06.2020
- Tillatelse etter forurensningsloven for mellomlagring av slam Gardermoen renseanlegg datert 18.12.2015

10. Informasjon til kommunen

Regelverk som det ble informert om:

- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven)
- Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften)

- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)